

Rapport draagvlakonderzoek **SUN Gorinchem**

*Uitkomsten draagvlakonderzoek naar
nut, noodzaak, wenselijkheid en haalbaarheid
van een samenwerkingsorganisatie
(publiek-privaat) voor urgente noden
in de gemeente Gorinchem*

Datum: september 2023
Plaats: Hilversum
Auteur: Marjan Volkerink, kwartiermaker SUN Nederland

Inleiding

Met veel plezier heeft SUN Nederland gewerkt aan dit draagvlakonderzoek; zowel aan de voorbereiding, de uitvoering als de verslaglegging. Met verschillende personen die werkzaam zijn in Gorinchem bij maatschappelijke organisaties, particulier initiatief, woningbouwcorporatie, donateurs en de gemeente zijn boeiende, inspirerende gesprekken gevoerd. Wat opviel tijdens de gesprekken is de grote betrokkenheid van de gesprekspartners bij de onderwerpen armoede, schulden en urgente noden en de inwoners die ermee te maken hebben. Er is oprechte zorg om deze groep, in de breedte in de samenleving.

Zowel professionals als vrijwilligers zetten zich vol energie en met de nodige creativiteit in voor het verbeteren van de situatie van inwoners met urgente noden in deze unieke, prachtig gelegen stad. Er wordt actief ingezet op verbinding en integraal sociaal beleid, met de inwoners. Vlak na haar aantreden heeft minister van Armoedebeleid Carola Schouten in februari 2022 Gorinchem bezocht en is in gesprek gegaan met organisaties, ondernemers en inwoners. Partijen weten elkaar steeds beter te vinden, maar er is meer nodig om armoede duurzaam tegen te gaan.

De opdrachtgever wethouder Marjo Molengraaf en contactpersoon Nienke Haak en alle gesprekspartners willen we hartelijk bedanken voor hun openheid, tijd en betrokkenheid bij dit draagvlakonderzoek. Dit onderzoeksverslag is een geanonimiseerde weergave van de gesprekken die zijn gevoerd met een conclusie en een aanbeveling. SUN Nederland hoopt dat het rapport volop inspiratie en aanknopingspunten biedt om samen een stap voorwaarts te zetten in het ondersteunen van mensen in een financieel kwetsbare situatie in deze maatschappelijk turbulente tijden.

Leeswijzer

In dit onderzoeksrapport vindt u allereerst de samenvatting van het draagvlakonderzoek.

In hoofdstuk 1 leest u over de rol en werkzaamheden van SUN Nederland en worden de verschillende stappen voor de oprichting van een SUN-noodhulpbureau toegelicht.

Vervolgens wordt in hoofdstuk 2 ingegaan op de opzet van het onderzoek. De vraagstelling van het onderzoek wordt toegelicht. In hoofdstuk 3 zoomen we kort in op de wijze waarop het sociaal domein is georganiseerd in de gemeente Gorinchem. Vanuit dat perspectief kijken we naar nut en noodzaak van de komst van een SUN-noodhulpbureau.

Een geanonimiseerde weergave van de gesprekken met de drie samenwerkingspartijen - gemeente, donateurs, hulp-/dienstverleners - treft u aan in hoofdstuk 4. Centraal staat daarbij de vraag hoe wenselijk zij de komst van een SUN-noodhulpbureau vinden.

Of het haalbaar is om een SUN-noodhulpbureau op te richten komt aan de orde in hoofdstuk 5.

In hoofdstuk 6 staat de conclusie van dit onderzoek verwoord en volgt een aanbeveling.

Het rapport eindigt met enkele bijlagen.

SUN Nederland dankt allen voor het in ons gestelde vertrouwen en de prettige samenwerking.

Marjan Volkerink, kwartiermaker SUN Nederland

Nathalie Boerebach, directeur SUN Nederland

Inhoudsopgave

Inleiding	1
Samenvatting	3
1. SUN Nederland en de oprichting van noodhulpbureaus.....	4
2. Onderzoeksopzet	7
3. Nut en noodzaak	9
4. Wenselijkheid komst SUN Gorinchem	15
5. Haalbaarheid.....	21
6. Conclusie en aanbeveling	23
BIJLAGE 1. Toelichting op het Datadashboard Urgente Noden (DUN).....	25
BIJLAGE 2. Toelichting Giftenbudget en Sociaal Leenfonds	27

Samenvatting

De gemeente Gorinchem zet stevig in als het gaat om het bestrijden van armoede en schuldenproblematiek. De missie van het armoedebeleid in Gorinchem is dat sociale uitsluiting en ongelijkheid door armoede en schulden worden verminderd met in het bijzonder aandacht voor kinderen in armoede. Armoede kan iedereen overkomen. De groep mensen die te maken krijgt met armoede groeit, ook in Gorinchem. Het betreft niet langer alleen de bekende groep mensen die in armoede leeft. Het treft, doordat de bestaanszekerheid onder druk staat vanwege hoge vaste lasten, inflatie, energiecrisis, ook nieuwe doelgroepen zoals de werkende armen, de middeninkomens, alleenstaanden.

"Hulporganisaties en ondernemers maken zich grote zorgen over verborgen armoede in Gorinchem." Die boodschap kreeg Carola Schouten, minister voor Armoedebeleid, Participatie en Pensioenen, zaterdag van hen mee tijdens haar bezoek aan de stad.

AD. Anja Broeken, journalist. 19 februari 2022

De gemeente Gorinchem heeft Stichting Urgente Noden Nederland (SUN Nederland) gevraagd een draagvlakonderzoek uit te voeren naar de komst van een SUN-noodhulpbureau binnen de gemeente Gorinchem. In dit onderzoek is gekeken naar nut, noodzaak, wenselijkheid en haalbaarheid van de komst van een SUN-noodhulpbureau. Er zijn gesprekken gevoerd met 26 vertegenwoordigers van 19 lokale organisaties en de gemeente.

De gesprekspartners, met name afkomstig uit het maatschappelijk veld in Gorinchem, staan (zeer) positief tegenover de komst van een noodhulpbureau, omdat ze de groep die tussen wal en schip valt ziet toenemen. Een groep waar een SUN-noodhulpbureau ondersteuning aan zou kunnen bieden. Ook ziet men een groeiende groep die niet in beeld is bij de gemeente en/of geen beroep wil doen op de gemeente die mogelijk wel in contact zou treden met een SUN-noodhulpbureau. De gesprekspartners zijn van mening dat de huidige mogelijkheden die er zijn in Gorinchem niet voldoende is voor iedereen met urgente noden. De komst van een SUN-noodhulpbureau wordt ook als nuttig gezien vanwege de snelheid, laagdrempeligheid en preventieve werking en de positieve bijdrage aan het perspectief dat een gift of lening levert aan de situatie van de inwoner met urgente nood. Een SUN-noodhulpbureau Gorinchem kan verder actief bijdragen aan verbindingen tussen bestaande voorzieningen, een ontwikkeling die door bestaande organisaties al in gang is gezet. Goede bereikbaarheid is volgens geïnterviewden belangrijk. Lokaal is er voldoende geefbereidheid en zijn middelen aanwezig naast de landelijke middelen. Met het delen van inzichten uit het Datadashboard Urgente Noden kan de nieuw op te richten SUN Gorinchem bijdragen aan beleid.

Quote

'De trein van snelle ondersteuning bij urgente noden moet doorgaan. Hup!'

Advies

Het advies is om de volgende fase in te gaan, de voorbereidingsfase voor de oprichting van SUN Gorinchem. SUN Gorinchem kan een belangrijke maatschappelijke en verbindende rol spelen in het voorkomen van en/of voorzien van ondersteuning bij urgente noden voor de groeiende groep mensen die nu buiten de boot vallen (nut en noodzaak). Bovendien kan een SUN-noodhulpbureau de gemeente en netwerkpartners helpen om haar bereik onder inwoners met urgente noden te vergroten en overzicht te creëren in de bestaande voorzieningen binnen de gemeente (wenselijk). Daarnaast is er voldoende bereidheid bij maatschappelijke partners om door te verwijzen danwel aanvragen in te dienen en is er voldoende geefbereidheid aanwezig in de gemeente (haalbaarheid).

1. SUN Nederland en de oprichting van noodhulpbureaus

Ondanks alle voorzieningen die Nederland rijk is, hebben sommige mensen toch urgente financiële problemen en vallen zij tussen wal en schip als het gaat om ondersteuning. Armoede en schuldenopbouw ligt al snel op de loer. De oorzaken zijn veelal niet precies te ontwarren, maar de noodzaak om in deze situaties de urgente nood te lenigen is er. Het betreft problemen waarvoor de landelijk geldende wet- en regelgeving, het gemeentelijk beleid en de maatschappelijke organisaties niet, niet voldoende of niet tijdig een oplossing kunnen bieden.

SUN Nederland vindt dat noodhulp niet van toeval afhankelijk mag zijn. De stichting streeft daarom naar een landelijk dekkend netwerk van lokaal georganiseerde SUN-noodhulpbureaus. Met een gift en/of renteloze lening bieden SUN-noodhulpbureaus inwoners met urgente noden perspectief én voorkomen zij persoonlijk leed, onnodige escalatie en maatschappelijke kosten. Zij ondersteunen als er geen andere voorzieningen (meer) zijn en verbeteren de kwaliteit van leven voor personen met urgente noden, omdat de gift of lening werkt als een vangnet of springplank. In geval van hoge urgentie kan binnen 24 uur een gift worden verstrekt. Uiterlijk binnen 1 week ontvangt de aanvrager een reactie.

Een SUN-noodhulpbureau is een publiek-private ANBI-stichting, waarin de overheid, het brede hulpverleningsveld en donateurs (fondsen, kerken, bedrijfsleven en particuliere initiatieven) actief samenwerken.

SUN Nederland is de ontwikkelorganisatie van SUN-noodhulpbureaus en is een landelijk expertisecentrum op het gebied van urgente noden. Daarnaast beschikken SUN Nederland en de noodhulpbureaus over een Datadashboard Urgente Noden (DUN) waar de lokale noodhulpbureaus hun data voor aanleveren. Een toelichting staat in bijlage 1. Deze data bieden inzicht in lokale, regionale en landelijke trends en ontwikkelingen. Een SUN-noodhulpbureau koppelt opgedane inzichten uit het Datadashboard altijd aan de gemeente terug.

Hiermee is een SUN-noodhulpbureau óók een onafhankelijke sparringpartner van de gemeente voor beleidsontwikkeling en -evaluatie.

Rol van SUN Nederland

SUN Nederland ondersteunt bij het opzetten van SUN-noodhulpbureaus in een gemeente of regio; het makelen en schakelen tussen lokaal aanbod van geld en goederen en voegt daar landelijke middelen, kennis en ervaring aan toe. SUN Nederland neemt daarbij ook de ervaring van andere noodhulpbureaus mee, zowel vanuit de grote steden als vanuit kleinere gemeenten.

Nadat een SUN-noodhulpbureau is opgericht, verschuift de rol van SUN Nederland van lokaal naar landelijk: het lokale bestuur en de coördinator van het SUN-noodhulpbureau zijn verantwoordelijk voor het reilen en zeilen van de organisatie. SUN Nederland ondersteunt de noodhulpbureaus bij het goed functioneren via de SUN Academie. Daarnaast werkt SUN Nederland op landelijk niveau onder meer aan zaken zoals het Datadashboard Urgente Noden, pilots rondom mogelijk nieuw aanbod (financiële middelen voor bepaald type urgente noden, doelgroepen) van noodhulpbureaus en pleitbezorging.

SUN-noodhulpbureau en het bereiken van inwoners

Een SUN-noodhulpbureau heeft een toegevoegde waarde als het gaat om het bereiken van inwoners die anders buiten beeld blijven van de (lokale) overheid en andere officiële instanties, dit komt door een aantal factoren:

- SUN gaat uit van *het feitelijk besteedbaar inkomen* van mensen: bij een aanvraag wordt gekeken naar het bedrag dat iemand aan het eind van de maand onder de streep daadwerkelijk overhoudt om van te leven. Hierdoor bereiken we inwoners die tot dan toe geen enkele relatie hadden tot de hulpverlening en/of een gemeente omdat zij geen (bijstands-) uitkering hebben en veelal een werkzaam bestaan leiden. Deze inwoners komen bij gemeenten vaak te laat in beeld. Pas als er sprake is van problematische schulden en of multi-problematiek. Ditzelfde geldt voor zzp'ers, mensen die door een echtscheiding (of een

ander life-event) in de problemen zijn geraakt of ondernemers die door het faillissement van hun onderneming hulp zoeken.

- Vanwege het neutrale en onafhankelijke karakter van een SUN-noodhulpbureau bereikt het noodhulpbureau inwoners die argwaan hebben tegen officiële instanties en de gang naar gemeente en sociaal wijkteams om die reden niet maken. Bijvoorbeeld slachtoffers van de Toeslagenaffaire en zogenaamde 'zorgmijders'. Ook komen mensen in beeld die antipathie voelen jegens of zich niet thuis voelen bij bepaalde religieuze organisaties en zich om die reden nooit zouden wenden tot bestaande voorzieningen als een diaconaal noodfonds, de moskee of een project als SchuldHulpMaatje.
- Een SUN-noodhulpbureau bereikt mensen waarbij trajecten zijn vastgelopen - zoals 'multi-probleem huishoudens' - doordat een hulpverlener met een SUN-gift het vertrouwen van een cliënt kan (her)winnen. Een hulpverlener kan de gift van een SUN-noodhulpbureau namelijk aanwenden in het hulpverleningstraject in het kader van 'positive reinforcement' (beloning van gewenst gedrag om blijvend uit de armoede/schulden te komen).
- Een SUN-noodhulpbureau bereikt een brede groep mensen vanwege het simpele feit dat zij bij een SUN-gift geen schaamte voelen en omdat deze door een onafhankelijke organisatie wordt gegeven en daarmee niet stigmatiserend is: de gift is anoniem, mensen hoeven er niet voor in de rij te staan op een specifieke locatie, er komt geen busje op het woonadres voorrijden waaruit onze ondersteuning blijkt en mensen hoeven zich niet te melden bij een genootschap of commissie waar zij zelf dagelijks onderdeel van uitmaken (bijvoorbeeld bij een kerk of moskee). Een SUN-noodhulpbureau is daarmee laagdrempelig.
- Een SUN-noodhulpbureau bereikt moeilijk bereikbare groepen doordat zij zelf uit eigen beweging SUN benaderen met een hulpvraag nadat zij SUN gevonden hebben op internet of erover gehoord hebben via burens, vrienden of anderszins (waarna wij verwijzen naar een intermediair om de betreffende persoon verder te ondersteunen en een aanvraag in te laten dienen).
- Een SUN-noodhulpbureau bereikt uiteenlopende doelgroepen omdat een noodhulpbureau samenwerkt met partijen uit sectoren die je niet altijd tegenkomt bij de traditionele hulpverlening. De doelgroep wordt bij een SUN-noodhulpbureau bijvoorbeeld ook aangedragen via het lokale bedrijfsleven die enerzijds SUN sponsoren en anderzijds medewerkers die loonbeslag hebben op SUN attenderen. Ook vermogensfondsen en partijen uit het maatschappelijk middenveld of particuliere initiatieven en vanuit religieuze organisaties vindt doorverwijzing plaats zoals door imams, dominees en diakenen. Een SUN-noodhulpbureau fungeert hiermee als verbindend element en als "bruggenbouwer" tussen verschillende sectoren, culturen en leefwerelden.

Een SUN-noodhulpbureau in Gorinchem is niet dé oplossing voor het brede terrein van schulden, armoede en urgente noden, maar het kan wel die relevante schakel vormen in de keten als het gaat om bereik onder alle inwoners van uw gemeente die anders financieel tussen wal en schip zouden vallen.

Datadashboard Urgente Noden

Een SUN-noodhulpbureau bereikt niet alleen nieuwe groepen inwoners, maar levert door het doorverwijzen van hulp- en dienstverleners ook een bijdrage in het gebruik van bestaande regelingen en gaat daarmee 'niet gebruik' van voorzieningen tegen. Van alle ingediende aanvragen houdt het SUN-noodhulpbureau een registratie bij in het Datadashboard Urgente Noden. Hierdoor ontstaat er voor alle partijen een helder inzicht in de gedane aanvragen (voor welk type huishoudens, voor welke doeleinden en welke bedragen) en ook welke organisaties deze (het meeste) doen. Deze (geanonimiseerde) registratie levert relevante sturingsinformatie en heldere inzichten op waarmee de gemeente haar armoede- en schuldenbeleid efficiënter kan inrichten en uitvoeren, bijvoorbeeld bij preventie en vroegsignalering. Dit past ook goed bij de wens van de gemeente Gorinchem om te monitoren op effect van bestaande regelingen. Zie bijlage 1 voor een toelichting.

Fasering en context

SUN Nederland hanteert overal in Nederland dezelfde werkwijze als het gaat om een eventueel nieuw op te richten noodhulpbureau. Deze werkwijze is te verdelen in de volgende stappen:

1. Verkenning

In deze fase wordt kennis met elkaar gemaakt, zal een kwartiermaker uitleg geven over het format van SUN-noodhulpbureaus en vinden gesprekken plaats over het mogelijk starten van een draagvlakonderzoek.

2. Draagvlakonderzoek

Als uit de verkenning blijkt dat er voldoende aanleiding is kan een draagvlakonderzoek gestart worden:

- het draagvlakonderzoek vindt plaats in opdracht van een lokale opdrachtgever (gemeente(n), fonds, enz.) onder sleutelfiguren uit de gemeenschap. Urgente noden en nut, noodzaak en wenselijkheid van de komst van een SUN-noodhulpbureau wordt met hen besproken;
- de uitkomst van het draagvlakonderzoek inclusief een conclusie en advies wordt opgeleverd aan de opdrachtgever.

De kosten van fase 2 worden gedeeltelijk door de lokale opdrachtgever en gedeeltelijk door (vermogensfondsen betrokken bij) SUN Nederland gefinancierd.

Deze eindrapportage markeert het einde van de fase 'Draagvlakonderzoek'. Als sluitstuk van deze fase is er lokale besluitvorming noodzakelijk over het wel of niet starten van het vervolgtraject: de voorbereidingsfase.

3. Voorbereiding- en oprichting

Als besloten wordt dat een SUN-noodhulpbureau van meerwaarde is, worden de voorbereidingen gestart voor de oprichting ervan zoals:

- Samenstellen van een werkgroep met lokaal betrokkenen van 5 tot 9 personen
- Praktische zaken voorbereiden zoals statuten, bankrekeningnummer, website, vacatureteksten bestuursleden en coordinator
- Werkbezoek brengen aan bestaand noodhulpbureau

Als alle voorbereidingen zijn gedaan kan het SUN-noodhulpbureau daadwerkelijk worden opgericht, zoals:

- Vaststellen statuten, inschrijving KVK, openen bankrekening door het bestuur etc.
- Opstellen eerste werkplan, begroting, budget
- Lanceren website, inregelen aanvraagstelsel en Datadashboard Urgente Noden
- Startbijeenkomst organiseren voor alle betrokkenen
- Werven, samenwerkingsafspraken maken met donateurs giftenbudget (fondsen, kerken, bedrijfsleven, particulieren)
- Afsluiten convenanten met samenwerkingspartners

Participatie van de gemeente is in fase 3 en 4 cruciaal; niet alleen vanwege inhoudelijke inbreng en afstemming, maar ook vanwege de financiële bijdrage die de oprichting van een SUN-noodhulpbureau voor de gemeente met zich meebrengt.

4. Operationalisering

Op het moment dat het SUN-noodhulpbureau een feit is kunnen de eerste aanvragen in behandeling worden genomen. SUN Nederland zal in de eerste twee jaar na oprichting 'nazorg' leveren. Ook daarna zal SUN Nederland altijd een vraagbaak blijven voor ieder SUN-noodhulpbureau en soms ook ondersteuning bieden in de vorm van extra budgetten. Daarnaast kunnen SUN-noodhulpbureaus terugvallen op collega's in het land en de SUN Academie.

2. Onderzoekopzet

Aanleiding

De gemeente Gorinchem is toekomstgericht en ambitieus als het gaat om het bestrijden van armoede en schuldenproblematiek. Dit vanuit het besef dat armoede een complex probleem is en armoede iedereen zomaar kan overkomen. Gorinchem is een kleine stad met circa 38.000 inwoners, maar heeft toch stevige problematiek op het gebied van schulden, criminaliteit en woningsluiting. Het percentage sociale huurwoningen in de stad is ongeveer 40%. Daarnaast zijn er grote arbeidersgroepen, veel nationaliteiten en verschillende achtergronden in de stad, mensen die bovendien dicht bij elkaar wonen wat ook de nodige problemen geeft. De wijken worden omschreven als "minidorpen met hun eigen uitdagingen". Er wordt door de gemeente dan ook nadrukkelijk ingezet op wijkgericht werken en samenwerking met organisaties en initiatieven in de stad.

De groep mensen die te maken krijgt met armoede groeit, ook in Gorinchem. Het betreft niet langer alleen de bekende groep mensen die in armoede leeft. Doordat de bestaanszekerheid onder druk staat vanwege onder meer hoge vaste lasten, inflatie en de energiecrisis treft het leven in armoede ook nieuwe doelgroepen zoals ondernemers, de middenklasse en ouderen.

"De recente cijfers liegen er niet om. Een op de dertien kinderen in Gorinchem - zo'n vijfhonderd in totaal - groeit op in armoede. Hun gezinnen moeten het zien te rooien met een inkomen dat onder de lage-inkomensgrens ligt. Van alle volwassen Gorcumers zit één op de twintig onder de armoedegrens."

AD. Anja Broeken, journalist. 19 februari 2022

Een noodhulpbureau kan van grote betekenis zijn voor de inwoners binnen de gemeente mochten zij te maken krijgen met urgente noden en zij niet, niet tijdig of niet volledig een beroep kunnen doen op de aanwezige voorliggende voorzieningen. Want hoe goed de voorzieningen binnen de gemeente ook zijn geregeld, men kan niet voorkomen dat mensen soms tussen wal en schip raken als zij onverwachts te maken krijgen met urgente noden. Noodhulp kan dan een oplossing bieden, ook voor hulp- en dienstverleners die niet verder komen met een casus en waar een gift en/of sociale lening de oplossing is om onnodige escalatie, maatschappelijke kosten of persoonlijk leed te voorkomen.

De gemeente Gorinchem wil onderzoeken of de komst van een SUN-noodhulpbureau een goede aanvulling zou kunnen zijn op de huidige voorzieningen in de gemeente. De eerste stap om deze vraag te beantwoorden is het laten uitvoeren van een onderzoek naar nut, noodzaak, wenselijkheid en haalbaarheid van de komst van een SUN-noodhulpbureau.

In de maand juni 2022 heeft er een verkennend gesprek plaats gevonden met Stichting Urgente Noden Nederland (SUN Nederland) om hiernaar een onderzoek uit te voeren. In de maanden januari 2023 t/m juli 2023 heeft vervolgens een draagvlakonderzoek naar nut, noodzaak, wenselijkheid en haalbaarheid van de komst van een SUN-noodhulpbureau binnen de gemeente Gorinchem plaatsgevonden.

Afbakening

Het draagvlakonderzoek vond plaats in de gemeente Gorinchem. De gemeente Gorinchem maakt samen met de gemeenten Molenlanden en Vijfheerenlanden onderdeel uit van Avres, een gemeenschappelijke regeling/samenwerkingsverband die o.a. de Participatiewet, de wet Sociale Werkvoorziening en de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening uitvoert. De gemeente Vijfheerenlanden is aangesloten bij SUN Lekstroom. Met de gemeente Molenlanden zijn meerdere gesprekken gevoerd maar daar die hebben voorsnog niet geleid tot een draagvlakonderzoek.

Mogelijk dat de interesse vanuit deze gemeente groeit als Gorinchem een SUN-noodhulpbureau opricht: in dat geval zou de gemeente in een later stadium kunnen aansluiten. Eventuele latere uitbreiding van het SUN-noodhulpbureau Gorinchem is altijd mogelijk. Het bestuur van het SUN-noodhulpbureau kan het initiatief nemen om het SUN-noodhulpbureau op te schalen naar aanpalende gemeenten.

Centrale en afgeleide vraagstellingen

Bij het draagvlakonderzoek staat de vraag centraal:

Onderschrijven partners binnen het armoede- en schuldenbestrijdingsnetwerk en het sociaal domein van de gemeente Gorinchem de wenselijkheid, het nut en de noodzaak van een SUN Gorinchem gericht op inwoners met urgente noden?

De hiervan afgeleide vragen zijn:

- *Is er bereidheid om actief te participeren aan SUN Gorinchem?*
- *Is men bereid aanvragen te doen bij SUN Gorinchem?*
- *Is men bereid geld te doneren aan SUN Gorinchem?*

Met als conclusie het antwoord op de vraag:

- *Is de komst van een SUN-noodhulpbureau haalbaar en van toegevoegde waarde en kan Gorinchem op voldoende draagvlak binnen de gemeenschap rekenen?*

Werkwijze en aanpak

Dit draagvlakonderzoek is een kwalitatief onderzoek. De interviews met 26 sleutelfiguren uit de gemeenschap (personen verbonden aan maatschappelijke organisaties, particuliere initiatieven, lokale donateurs en de gemeentelijke organisatie) vormen de basis voor de antwoorden op de centrale vraag en de deelvragen. De geïnterviewden zijn werkzaam of actief bij 19 verschillende organisaties.

Vanuit privacy-oogpunt beschikt alleen de opdrachtgever van dit draagvlakonderzoek over de volledige deelnemerslijst die separaat van deze rapportage wordt verstrekt en worden quotes van geïnterviewde personen anoniem verwerkt in deze rapportage.

3. Nut en noodzaak

Armoede en schulden vormen een groeiend probleem voor inwoners van Gorinchem. Elke dag kloppen er meer mensen aan voor hulp, omdat zij de kosten voor het dagelijks leven niet meer kunnen betalen. Hun bestaanszekerheid staat onder druk. Hulp- en dienstverleners worden geconfronteerd met urgente noden bij hun cliënten zonder over voldoende hulpbronnen te beschikken waarop snel en tijdig een beroep kan worden gedaan. Ze zien ook de doelgroepen toenemen die hulp nodig hebben. Ook de ondernemers trekken aan de bel over verborgen armoede. Volgens geïnterviewden wordt er erg creatief met elkaar (mee)gedacht, zijn er korte lijntjes en netwerken, maar het is niet voldoende voor de bredere en toenemende vraag.

Gorcumse ondernemers en hulporganisaties: 'Minister Schouten, er is veel verborgen armoede in deze stad'

*Hulporganisaties en ondernemers maken zich grote zorgen over verborgen armoede in Gorinchem. Die boodschap kreeg Carola Schouten, minister voor Armoedebeleid, Participatie en Pensioenen, zaterdag van hen mee tijdens haar bezoek aan de stad.
BN De Stem, Rivierenland. Anja Broeken, 19-02-22*

In dit hoofdstuk over nut en noodzaak van een SUN-noodhulpbureau wordt ingegaan op de armoedecijfers, beleid, aanwezige voorzieningen in Gorinchem.

Armoede en schulden - cijfers en beleid

Een schets van de armoedecijfers van de gemeente Gorinchem toont dat ze overwegend (net) boven de landelijke gemiddelden liggen. Van de huishoudens in Gorinchem heeft 8,6% problematische schulden. In Nederland was dat 7,6%. (CBS, 2020).

De cijfers wat betreft bijstandsuitkering liggen in Gorinchem onder het landelijk gemiddelde. In Gorinchem hadden in 2021 425 huishoudens een bijstandsuitkering ten opzichte van 431 landelijk. Kinderen zijn in Gorinchem vaker arm: 1 op de 8 groeide in de periode 2014-2018 op in armoede, tegenover 1 op de 10 landelijk. 14,3% van de huishoudens in Gorinchem heeft een inkomen tot 120% van het sociaal minimum.

Zoomen we in op de bijstand gerelateerde uitkering vanaf aow-leeftijd dan ligt dat ook boven het landelijk gemiddelde (7,3 ten opzichte van 7,1 per 1000 inwoners). Gorinchem heeft ook iets meer alleenstaanden met een bijstandsuitkering ten opzichte van landelijk; 8,8% van de huishoudens, ten opzichte van 8,7% landelijk. Het aantal personen dat gebruik maakt van een reïntegratievoorziening (niet-werkend) en bijstand ontvangt ligt aardig hoger dan het landelijk gemiddelde; 9,2% ten opzichte van 6,9% per 1.000 inwoners.

Verder is er relatief meer werkgelegenheid ten opzichte van het landelijke beeld; in handel en industrie zijn er meer banen dan landelijk gemiddeld. Het zijn veelal de lager betaalde banen. En er zijn meer zzp'ers vergeleken met het landelijk gemiddelde (43,6 t.o.v. 40,5). Het beroepsniveau wisselt sterk over de jaren, met in 2022 141 per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15-74 jaar met ene laag beroepsniveau, wat dicht tegen het landelijk gemiddelde aan ligt van 147 per 1.000 inwoners.

Wat verder opvalt is dat van de woningvoorraad ongeveer 40 procent (6.760 woningen) tot het sociale huursegment behoort. Dat ligt boven de norm minimaal 30% per gemeente. De gemeente Gorinchem telt 38.461 inwoners en 17.789 huizen. Dit heeft te maken met dat Gorinchem van oudsher een industriestad is, die veel arbeiders aantrok, ook uit het buitenland.
(bron: waarstaategemeente.nl)

In de gemeente Gorinchem zijn er 21 wijken, onderverdeeld in 28 buurten. De top drie armste buurten in Gorinchem zijn:

- Gildenwijk (11,8%)
- Haarwijk West (9,4%)
- Stalkaarsen (7,7 %)

Bron: [CBS](#)

De drie wijken met de meeste schulden zijn:

- Schelluinsestraat (17%, 20 huishoudens)
- Lingewijk (11,4 %, 150 huishoudens)
- Haarwijk (10,8%, 300 huishoudens)

Bron: [CBS](#)

'Een op de dertien Gorcumers leeft in energiearmoede. Het gaat om inwoners met een laag inkomen en een hoge energierekening, die vaak in een slecht geïsoleerd huis wonen. Dat blijkt uit een analyse van TNO op basis van CBS-cijfers.'

AD. Anja Broeken, journalist. 1 februari 2023

Armoedebeleid

De gemeente Gorinchem ziet landelijke ontwikkelingen als vergrijzing, individualisering en kansenongelijkheid terug in haar eigen gemeente. De gemeente wil dat iedereen mee kan doen en kinderen niet in armoede opgroeien. De gemeente Gorinchem zet daarom in op de kans op bestaanszekerheid, gaat verder investeren in het voorkomen en oplossen van armoede en schulden (preventie en vroegsignalering) en biedt maatwerk. Toegankelijkheid van voorzieningen is hierin belangrijk, verbinding tussen inwoners onderling, en met en tussen maatschappelijke organisaties. Het wijkgericht werken wordt verder doorontwikkeld. De lastendruk wordt beheerst door de gemeente met oog voor de draagkracht van alle inwoners, bedrijven en maatschappelijke organisaties. Meten is weten, de ontwikkeling in de gemeenschappelijke regelingen in het sociaal domein (Dienst Gezondheid & Jeugd en Avres) wordt gemonitord.

Bestaanszekerheid is belangrijk ook omdat het positieve effecten heeft op meerdere levensdomeinen. Dit is al langere tijd speerpunt van beleid en uitvoering en vertaald in Integraal Sociaal Beleid. Het uitgangspunt hierbij is het behoud van de menselijke maat en de eigenwaarde van mensen.

Met partners in de stad wordt ondertussen hard gewerkt aan de aanpak van armoede en schulden onder inwoners. Zo zijn er regelmatig netwerkbijeenkomsten 'Integraal Sociaal Beleid' en is de inkomensgrens voor de minimaregelingen verhoogd van 120% naar 130% van de bijstandsnorm.

Een SUN-noodhulpbureau sluit aan op de ingezette beleidslijn van de gemeente Gorinchem; door een gift of sociale lening kunnen empowerment, (mentaal) welzijn, participatie worden bevorderd. Mensen die ooit gesteund zijn door een SUN-noodhulpbureau geven dit ook aan; het krijgen van ondersteuning is een zet de goede kant op uit de armoede en schulden en bevordert herstel van eigenwaarde. Een noodhulpbureau sluit ook aan omdat deze er is voor een doelgroep die nu niet bij de gemeente bekend en in beeld is, maar wel problemen heeft op het gebied van bestaanszekerheid. Een SUN is hiermee ook maatschappelijk van belang en draagt bij aan kostenverlichting.

Ervaring leert dat in gemeenten waar een SUN-noodhulpbureau actief is er door de bekendheid en de coördinerende rol van de bureaucoördinator ook meer gebruik gemaakt wordt van andere initiatieven en regelingen in de gemeente vanwege goede kennis, doorverwijzing en samenwerking. Op deze

manier draagt een SUN-noodhulpbureau bij aan het grotere bereik en een efficiënter gebruik van bestaande voorzieningen.

Bestaande voorzieningen en samenwerking

In Gorinchem is er een divers aanbod om huishoudens met een laag inkomen een steuntje in de rug te geven. Mensen met een laag inkomen kunnen terecht bij het intergemeentelijk samenwerkingsverband Avres voor een individuele inkomenstoeslag, de energietoeslag, kwijtschelding van de gemeentelijke belastingen en verschillende andere regelingen. Ook is er een lokaal energiefonds voor sociale ontmoetingsplaatsen, zoals bijvoorbeeld buurthuizen, sport- en cultuurverenigingen (of andere verenigingen) en maatschappelijke instellingen.

Gorinchem werkt daarnaast samen met andere (lokale) organisaties die mensen helpen bij de aanvraag van regelingen en/of concrete ondersteuning bieden. In Gorinchem zijn dat o.a. de Voedselbank, de Speelgoedbank, De Gezel, Poort 6 en maatschappelijke organisaties als MEE en het Leger des Heils. Maar ook buurthuizen zoals Stichting Bouzie en stichting Samen Een, die naast een functie in de buurt ook een gemeente breed bereik hebben. Ook zijn er diverse vrijwilligersorganisaties die bijvoorbeeld hulp bieden bij het invullen van formulieren en administratie, zoals Humanitas Thuisadministratie en is er een klussendienst voor huishoudens met een kleine beurs. Hulporganisaties hebben soms ondersteuning binnenshuis voor hun eigen doelgroep op het gebied van budgetbeheer, en hebben een link met schuldhulpverlening. Het doel is dat mensen minder lang bij een instantie blijven hangen.

Organisaties geven aan dat zij elkaar steeds beter weten te vinden, of nemen zelf initiatief om actief te gaan samenwerken in het bestrijden of voorkomen van armoede en schulden. De netwerkbijeenkomsten Integraal Sociaal Beleid zijn daar een mooi voorbeeld van, waar onderling kennis wordt gemaakt en met elkaar zaken worden besproken en acties geformuleerd en ook uitgevoerd. Een ander voorbeeld is het breed overleg van het Lokaal Zorgnetwerk (LZN).

Wanneer er een SUN-noodhulpbureau in Gorinchem komt, is het zeer wenselijk dat de bureaucoördinator bij dergelijke samenwerkingsverbanden, overleggen aansluit.

De gemeente heeft ingezet op vroegsignalering. Het onderwerp staat volgens geïnterviewden nog in de kinderschoenen, het stroomlijnen van issue naar oplossing vraagt nog aandacht. Nog niet alle vragen komen terecht bij het sociaal team. Maar hier wordt aan gewerkt met o.a. de netwerkbijeenkomsten

Nieuwe doelgroepen die met armoede en schulden te maken krijgen

Naast de al bekende groepen die leven met armoede en schulden maakt men zich ook zorgen om nieuwere doelgroepen. Een voorbeeld daarvan zijn de ouderen zonder netwerk die alleen een AOW-uitkering ontvangen en het voorheen net wisten te redden, maar nu niet meer hun hoofd boven water kunnen houden. Maar ook gescheiden mensen, jongeren, mensen met een migratieachtergrond en statushouders worden genoemd. Ook is er een groeiende groep van 'werkende armen', vaak tweeverdieners die een betaalde baan hebben maar toch niet rond kunnen komen en ondernemers die het erg moeilijk hebben. En niet in de laatste plaats worden Oekraïners genoemd, vaak vrouwen en kinderen die in een kwetsbare positie zitten, psychische issues hebben (oorlogstrauma) en heel snel te weinig van alles hebben.

Zij vormen met elkaar de huishoudens die buiten de bestaande regelingen vallen omdat ze net boven de inkomensgrens zitten en daardoor geen recht hebben op toeslagen of gemeentelijke regelingen. Daardoor hebben zij het slechter dan de inwoners met een lager inkomen vanuit werk of een uitkering die wel recht hebben op deze regelingen. Daarnaast zijn er de middeninkomens die het lastig hebben en ondernemers die het financieel (net) niet meer redden en buiten regelingen vallen.

Casus

Een man woont sinds zijn echtscheiding in de binnenstad van Gorinchem in een oud en onveilig huis, met drank- en drugs overlast voor de deur, op straat. Financiële middelen ontbraken om naar een ander huis te verhuizen. Zijn wens was dat zijn dochtertje weer bij hem op bezoek kon komen, maar dat ging niet vanwege allerlei voorwaarden die aan een woning en veiligheid zijn gesteld. Hij raakte gefrustreerd. Oude, slechte gewoontes kwamen weer terug. Hij kreeg geen urgentieverklaring voor een andere woning vanwege alle regelingen en strenge voorwaarden. Het netwerk met de woningcorporatie en het maatschappelijk werk zijn aan het werk gegaan en hebben mogelijkheden gezocht. Deuren zijn open gegaan; de situatie is anders verwoord waardoor er toch het een en ander mogelijk was. Met hem gaat het goed omdat aan die ene voorwaarde van een goede, veilige woning is voldaan: zijn dochtertje komt weer thuis. De overlast die de persoon veroorzaakte is gestopt, het gedrag is veranderd met een positieve levensinstelling. Er is daardoor geen inzet meer nodig van de politie, maatschappelijk werk etc. Door buiten de gebaande paden te durven denken en handelen als samenwerkende professionals is er op de eerste plaats veel persoonlijk leed voorkomen en verdere maatschappelijke kosten bespaard gebleven. De creatieve instelling van de professionals heeft de situatie uiteindelijk gered. Was er een SUN geweest dan had het zover niet hoeven komen; middelen voor een verhuizing waren dan vlot voorhanden geweest.

Geïnterviewden vertellen ook dat statushouders vaak de weg niet weten, waardoor zij geen aanspraak maken op voorzieningen. De groep met een migratieachtergrond kent anderzijds vaak geen schaamte om hulp aan te vragen, omdat zij vanaf dat ze in Nederland kwamen gewend zijn dat de overheid voor hen zorgt. Bij de inwoners van Gorinchem zonder migratieachtergrond speelt schaamte rond armoede, schulden en het aanspraak moeten maken op voorzieningen juist wel een prominente rol; onderbenutting van voorzieningen komt met name voor bij deze groep. Bij de groep inwoners van 65+ speelt dit dan met name; zij zijn armere tijden gewend en eten eerder een week lang alleen boterhammen dan dat andere generaties dat zouden doen. In deze groep is de armoede explosief gestegen, het topje van de ijsberg is nu nog maar net in zicht geven geïnterviewden aan.

Slachtoffers van de toeslagenaffaire weten hun weg beter te vinden, echter al bij vijf euro teveel aan inkomsten komen ze niet meer in aanmerking voor voorzieningen. Gesprekspartners zien dat veel voorkomende onvoorziene kosten zoals ziektekosten, een auto die stuk gaat, etc. bij veel mensen het verschil kunnen maken of ze wel of juist niet in de financiële problemen komen. Bij een onvoorziene uitgave van meer dan 100 euro komen veel mensen in de knel: er is geen buffer. Dit is vooral problematisch bij de meer kwetsbare groep inwoners die moeite heeft met relativeren, situaties overzien en dingen oplossen. Deze inwoners met urgente noden ervaren veel stress en hebben hulp nodig, maar een echte oplossing is er niet. Een SUN-noodhulpbureau zou hier zeker helpen geven geïnterviewden aan.

Houding en gedrag, competenties

Uit onderzoek weten we dat mensen met schulden er vaak vijf jaar over doen om zich over hun schaamte heen te zetten en om hulp te vragen. Preventief optreden is belangrijk maar de opbrengst van preventieve interventies is heel laag, slechts 4% van de mensen met schulden meldt zich aan. Geïnterviewden geven aan dat er veel schaamte is, men zoekt zelf naar creatieve oplossingen waarbij het ene financiële gat wordt met het andere wordt gedicht. Soms binnen families, dat speelt met name bij inwoners met een migratieachtergrond. Hierdoor ontstaat veel stress en gezondheidsklachten met alle gevolgen vandien. Mensen willen hun situatie het liefst zelf verbeteren, autonomie is daarbij belangrijk geven hulp- en dienstverleners mee in de gesprekken. Een professional gaf aan dat het gewoonweg niet in de mindset zit van een grote groep mensen om hulp te vragen en te zoeken naar mogelijke voorzieningen. Er is duidelijk sprake van een drempel voor inwoners van Gorinchem om informatie te halen over besparingen; dat is zichtbaar bij sessies die op dit gebied georganiseerd worden: het aantal inwoners dat er op afkomt is in de regel erg laag.

De spontane ontmoeting werkt wat geïnterviewden betreft nog steeds het beste in Gorinchem, mensen spreken in de supermarkt, op de markt. Dan zijn mensen eerder bereid te praten. Een factor die ook van belang is: er is veel analfabetisme en er zijn veel ongeschoolden in Gorinchem. Deze inwoners beheersen de taal niet voldoende: begrijpend lezen lukt niet en hun rekenvaardigheden zijn onvoldoende. De grote uitdaging in het maken van goed en dekkend beleid is uiteindelijk dan ook het oog hebben voor de inwoners zelf; mensen willen hun geldproblemen vaak zelf oplossen en er is schaamte en stress om financiën/schulden. Budgetbeheer kunnen inwoners met financiële problemen zeker niet allemaal helpen, ondanks dat het nodig is of moet (volgens de wet).

Geïnterviewden geven aan dat zaken begrijpen, laat staan aanvragen, te complex is voor een grote groep inwoners van Gorinchem. Ook bij verandering van de levenssituatie is dat voor veel inwoners een probleem; er is stress, het aanvragen van voorzieningen passend bij de nieuwe levenssituatie te complex en dan gebeurt er niets.

Kortom, armoede is in de breedte van de samenleving aanwezig in Gorinchem. Geïnterviewden hebben aangegeven de volgende groepen met financiële problemen tegen te komen:

- zowel mensen met hoge als met lage inkomens
- alleenstaanden (met kinderen)
- inwoners die een uitkering ontvangen
- werkende armen
- middeninkomens; 'Jan Modaal' pakt alle hoge kosten mee (bijv. door inflatie, hoge woon- en energielasten) maar heeft niet die ruimte in het inkomen
- inwoners met alleen aow
- senioren van 70+
- jongeren
- gehuwden met een kind
- inwoners van 30-60 jaar
- analfabeten
- een groep inwoners van Turkse origine, deze leent vaak privé geld van elkaar (cultuur)
- de mensen die leven in stille armoede
- verslaafden
- zwaardere ambulante groep mensen en gewoon ambulant; zij hebben geen budget om iets te reserveren
- vluchtelingen
- mensen met toeslagen; zij zitten nog wel eens net boven de norm om geholpen te kunnen worden
- inwoners die onder bewind staan; het duurt vaak 4 of 5 jaar voordat ze eruit zijn
- gezinnen met kinderen naar de middelbare school, ouders die net iets teveel verdienen en buiten alle regelingen, potjes vallen.

Wat opvalt is dat de groep ondernemers in het rijtje ontbreekt. Terwijl ze met een heel duidelijk signaal bij de minister aan de bel hebben getrokken. Deze groep valt tussen wal en schip binnen het huidige aanbod, juist ook voor deze groep is er een SUN-noodhulpbureau.

Voorbeelden van kosten 'tussen wal en schip'

Wanneer we kijken naar welke kosten maken dat mensen tussen wal en schip vallen dan wordt door de gesprekspartners genoemd:

- Jongeren zijn gewend te lenen en aanschaffen te doen op afbetaling, dat wordt gelukkig steeds minder actief aangemoedigd. Hun schuldenrange loopt van een paar honderd euro tot € 6.000 à € 7.000 euro;
- De groep jongvolwassenen van rond de 22 jaar komt relatief veel in de problemen vanwege het niet betalen van de zorgverzekering en incassokosten;
- De kosten voor de zorgverzekering kunnen veel huishoudens niet opbrengen;
- Er zijn veel zzp'ers onder de jongvolwassenen, die hebben deze manier van werken gekozen met het idee van snel geld verdienen. De schulden in deze groep liggen vaak zo rond de € 1.500 - € 2.000;

- Vervoerskosten is vaak een probleem, van brandstof voor de auto, scooter tot openbaar vervoer om bijvoorbeeld naar een sollicitatiegesprek te kunnen gaan of een tandarts die hulp biedt voor mensen met een laag inkomen maar niet in Gorinchem zit;
- De borg van de huurwoning van statushouders is door de doelgroep zelf niet op te brengen. Zij hebben in veel gevallen geen betaalde baan en kunnen pas later over geld beschikken, waardoor ze ergens moeten lenen;
- Energiekosten. Bijvoorbeeld, inwoners van Gorinchem met een klein budget komen in 2023 met een rekening van vorig jaar bij de hulpverlening, zij hebben te weinig betaald waardoor de betalingsproblemen zich stapelen;
- Tandartskosten zijn voor veel inwoners niet op te brengen, datzelfde geldt voor autokosten (autorekening/reparatie niet betaald) en medische kosten;
- Financiële problemen ontstaan ook door de verslaving aan en kosten van online gokken.

Casus

Een studerende vrouw van 31 jaar met klein kind en een klein inkomen moest twee maanden financieel zien te overbruggen vanwege tijdelijk hogere kosten. Haar dochtertje van 4 jaar gaat iedere dag naar de kinderopvang, de vrouw ontvangt kindertoeslag. Vanwege omstandigheden had zij een terugval in inkomsten; van 800 naar 250 euro. Zij moest dit financiële gat twee maanden te zien overbruggen. De boodschap van hulpverlening was om meer geld op de rekening te reserveren. Dat lukte niet. Ze heeft daarom moeten stoppen met de opleiding. Was er een SUN geweest dan had SUN een gift kunnen geven of lening kunnen verstrekken om die twee maanden te overbruggen zodat ze kon blijven studeren.

Conclusie nut en noodzaak

Geïnterviewden geven aan dat zij een SUN-noodhulpbureau zien als een nieuw, nuttig en noodzakelijk onderdeel van het bestaande armoedenetwerk in Gorinchem. De problemen met armoede zijn aanzienlijk, en van die aard en omvang dat een giftenbudget en Sociaal Leenfonds dat snel en toegankelijk is voor alle inwoners van Gorinchem nodig is. Een gift van een SUN-noodhulpbureau kan ervoor zorgen dat bijvoorbeeld bij de werkende middenklasse, een gescheiden dakloze man, een gevluchte Oekraïense vrouw met kinderen, een oudere of een ondernemer een financieel probleem kan worden opgelost voordat het een groter probleem wordt en het uitgroeit tot een mogelijke aanvraag voor schuldhelpverlening. Of het helpt hen uit een negatieve neerwaartse spiraal te komen richting deelname aan de samenleving. Daarmee draagt een SUN-noodhulpbureau bij aan het gewenste gemeentelijk beleid gericht op preventie en vroegsignalering en kan SUN mede een maatschappelijke en verbindende rol gaan spelen in het netwerk van armoede en schuldenbestrijding en het bereiken van meer inwoners.

4. Wenselijkheid komt SUN Gorinchem

Bij de verkenning van de wenselijkheid van de komst van een noodhulpbureau in Gorinchem gaat het om de beeldvorming en verwachtingen omtrent het functioneren van een SUN-noodhulpbureau en de bereidheid tot betrokkenheid vanuit de gemeente, maatschappelijke organisaties en donateurs.

Armoede- en schuldenbestrijding - wat de lokale organisaties meegeven

Gemeente

De gemeente Gorinchem heeft duidelijk oog voor individuele noden en schuldenproblematiek onder de inwoners en het mee kunnen doen in de samenleving geven gesprekspartners aan. Uit de verkennende gesprekken kwam naar voren dat de gemeente Gorinchem actief is als het gaat om het bestrijden van armoede en schuldenproblematiek en het lenigen van urgente noden. Er is veel op te lossen, ook is er maatwerk en (bijzondere) bijstand voor onvoorziene omstandigheden. Bij Avres is er ruimte voor een creatieve insteek; er is altijd wel een oplossing te vinden in afstemming met de verschillende maatschappelijke partners. De keerzijde is dat het veel tijd kost; het veld is versnipperd. Mensen met extreem hoge schulden komen met name terecht bij de overheid, Avres. De gemeente ziet incidenteel mensen met een te hoge energierekening, en ondernemers. Die laatste groep had coronasteun middels de TOZO. Verder zien gesprekspartners de druk op de zorg, er is veel vraag naar thuiszorg, er is te weinig personeel, en degenen die er werken zijn aan het vergrijzen. Er is ook eenzaamheid onder oudere inwoners, het ontbreekt deze inwoners aan een sociaal netwerk. Er is een klussendienst voor ouderen, het sociaal team werkt actief aan netwerkversterking onder ouderen. Ook is er druk op bestaanszekerheid zien de gesprekspartners, de digitale wereld heeft hier ook veel invloed op (kopen op afbetaling, gokken) met de daarbij behorende nodige mentale uitdagingen. Van de jongeren heeft 4-12% problemen.

Aan de andere kant is er ook een grote betrokkenheid in Gorinchem. Onderling helpen mensen elkaar. Gesprekspartners geven aan dat zij nog wel eens onderschatten welke hulp wordt geboden door eigen kring, kerken en moskeeën.

De inflatie is zeker wel een gevaar voor de bestaanszekerheid van veel mensen. Meer mensen met een hulpvraag in beeld krijgen is het doel van de gemeente, want alles wordt duurder dus het aantal mensen met financiële problemen neemt alleen maar toe. Preventief handelen bij inwoners die financieel kwetsbaar zijn is ingewikkeld want mensen wachten vaak te lang met aankloppen bij de gemeente of andere organisaties. Ze weten gewoon niet welk aanbod er is of ze schamen zich. Actief communiceren is belangrijk langs de lijn 'concrete vraag, concreet antwoord', en dat is een doorlopend proces geven gesprekspartners aan. Een voorbeeld is de energietoeslag, daar is actieve communicatie op gezet. Er was een flinke groei van het aantal aanmeldingen; 190 gezinnen hebben zich ervoor aangemeld.

Het taboe doorbreken is belangrijk geven gesprekspartners aan. De verkeerde beweging is dat mensen met financiële problemen geen inzicht meer hebben in eigen financiën. Leren budgetteren is daarom belangrijk. In het bijzonder voor jongeren geven gesprekspartners aan. Schuldenvrij aan een baan beginnen is belangrijk. Wat er mist voor/aan deze groep is financiële kennis, netwerk, schooluitval. Begeleiding van perceptie (snel geld verdienen) naar de werkelijkheid verdient aandacht. Een SUN-noodhulpbureau kan jongvolwassenen financieel ondersteunen terwijl lokale organisaties hen leren budgetteren en begeleiden naar werk (Avres).

Uit gesprekken blijkt dat er behoefte is aan financiële middelen die niet via de gemeente lopen omdat het dan onafhankelijk is. Een lokaal SUN-noodhulpbureau past goed binnen de lokale gedachten over 'één loket voor armoede voor alle inwoners'; het bevordert de samenhang van het aanbod en de samenwerking tussen de bestaande hulp- en dienstverlenende organisaties alsook de samenwerking van deze organisaties in de gemeente Gorinchem.

Gesprekspartners geven ook aan dat het wenselijk is om eens naar alle regelingen te kijken. Zijn dat er niet te veel? Werken ze goed? Werken ze goed samen? en worden ze voldoende benut?

De gemeente zelf wil er ook voor zorgen dat als er meer initiatieven komen, deze de samenhang onderling versterken. Want er is al veel aanbod. Een SUN-noodhulpbureau zou kunnen fungeren als de verbinder tussen de verschillende partijen. En kan de oplossing zijn voor schrijnende casuïstiek zoals bijvoorbeeld een geval van energiearmoede Gorinchem; een persoon verdiende € 6 euro teveel voor recht op de energietoeslag. Een SUN kan meteen op dit soort casuïstiek inspringen. Verder is aangegeven door een gesprekspartner dat het vaak moeilijk is voor mensen om vanuit de situatie van steeds weer aanmaningen en bijstand terug te komen in de maatschappij en te participeren, aan het werk te gaan; een creatieve slag is dan vaak nodig om iemand goed op de rit te krijgen waar hulp van een SUN-noodhulpbureau goed bij zou kunnen helpen.

Donateurs

Als er een nieuw SUN-noodhulpbureau wordt opgericht, zijn er vanuit de filantropie een aantal landelijke charitatieve vermogensfondsen en corporate foundations bereid om een startbudget te doneren aan het betreffende noodhulpbureau. Zij zijn hiertoe bereid omdat zij samenwerkingspartner zijn van SUN Nederland, het SUN-format onderschrijven en weten dat de gemeente in onze formule altijd als co-financier optreedt. Omdat de gemeente de bureaunkosten van een SUN-noodhulpbureau betaalt, weten de donateurs dat elke euro die zij doneren linea recta naar mensen met urgente noden gaat. Deze vorm van publiek-private samenwerking wordt door donateurs als bijzonder waardevol en impactvol ervaren. Uit jarenlange ervaring bij andere bureaus in ruim 100 gemeenten is de ervaring dat elke euro die een gemeente investeert in de kantoorkosten op den duur (na 5 jaar) in drievoud terugkomen aan giften, leningen en preventie.

Los van landelijke funding zal een lokaal SUN-noodhulpbureau ook contact zoeken met lokale donateurs, dat kunnen bestaande (kleinere) lokale fondsen zijn, religieuze organisaties, lokale weldoeners, serviceclubs, het lokale MKB, enz. Het is ook mogelijk dat sommige donateurs deelnemen aan de voorbereidingsgroep en/of in het bestuur van het SUN-noodhulpbureau plaatsnemen, zodat zij de linking pin kunnen vormen met de lokale donateurs.

Anno 2023 zijn er lokaal geen geldpotjes beschikbaar in Gorinchem waar de gemeenschap nu al een beroep op kan doen, wel wordt er gebruik gemaakt van een noodpotje bij het sociaal team, een verhuispotje bij de gemeente en de mogelijkheden die een paar landelijke fondsen bieden zoals het Papefonds, Wens Foundation en daarnaast regionaal het Fonds Rivierenland, FOWW, serviceclubs zoals de Rotary. Andere potentiële donateurs die zijn genoemd zijn Foundation Damen Support, Deli Home, Vreugdenhil.

Lokale donateurs hebben niet gereageerd op een verzoek om in gesprek te gaan in het kader van dit draagvlakonderzoek. Wanneer het SUN-noodhulpbureau eenmaal is opgericht zullen zowel de coördinator als het bestuur de gesprekken met hen voeren. De gemeente kan hier mogelijk ook een verbindende rol in spelen.

Hulp- en dienstverleners

SUN-noodhulpbureaus zijn er om hulp- en dienstverleners te ondersteunen en in positie te brengen. Zij zijn het die de aanvragen doen namens hun cliënten en daarmee een instrument in handen krijgen om vastgelopen dossiers weer vlot te trekken, een einde te maken aan urgente noden binnen een huishouden of nieuwe deuren te openen door een nieuw perspectief te kunnen bieden.

Een SUN is een betrouwbare, verbindende en onafhankelijke partij; afstemmen en samenwerken met losse initiatieven, donateurs die iets zouden kunnen betekenen bij urgente noden is moeilijk geven gesprekspartners aan. Het kost veel tijd, afstemming en administratie. Een SUN kan dat ondervangen. Hier ziet de hulpverlening een rol voor ondersteuning van een SUN-noodhulpbureau weggelegd.

Geïnterviewden geven aan dat de problematieken rond urgente noden speelt in bijna alle wijken van Gorinchem, niet alleen in de bekendere wijken. De leefbaarheid staat onder druk. Op de vraag of men denkt dat alle doelgroepen die met urgente noden kampen in beeld zijn, wordt door meerdere partijen geantwoord dat dit niet zo is. Wel zien bestaande hulp- en dienstverleners een toename van aanmeldingen t.o.v. dezelfde periode vorig jaar. Partijen geven aan dat ze het gevoel hebben dat de groep nog groter is, maar dat o.a. schaamte, taboe en moeite om over de drempel van het gemeentehuis te stappen soms maakt dat huishoudens er (nog) geen gebruik van maken.

Geïnterviewden geven aan dat zij een SUN-noodhulpbureau heel handig zouden vinden binnen de gemeente Gorinchem. Een SUN-noodhulpbureau moet een goed bereikbare noodvoorziening zijn. Wel moeten hulp- en dienstverleners oog houden voort de problematiek die achter urgente noden schuilgaat en deze ook aanpakken.

Leren budgetteren en geld reserveren is van groot belang om verder afglijden te voorkomen en wordt vaker genoemd door geïnterviewden, maar hulp- en dienstverleners geven ook aan dat dat vaak bij hun cliënten niet lukt omdat er gewoonweg te weinig geld is. Humanitas helpt met de thuisadministratie maar de focus ligt dan toch meer op de kortere termijn. Interessant is daarom het Sociaal Leenfonds van een SUN, lenen en terugbetalen naar draagkracht over meerdere jaren zonder rente.

De eenzaamheid onder inwoners van Gorinchem is erger sinds de coronacrisis zien hulpverleners; het heeft ook consequenties voor vrijwilligersbetrokkenheid met alle gevolgen van dien. Een bewonerscommissie is bijvoorbeeld opgeheven na corona, die belangrijk was voor de onderlinge sociale contacten, en ook zijn er onder huurders meer schulden.

Er is een breed zorgnetwerk dat zich richt op, vervuiling, ggz-problematiek en schulden tegen. Het doorverwijzen en meegaan met inwoners die leven met urgente noden is belangrijk, letterlijk naast de mensen gaan staan is van belang geven gesprekspartners aan. Bij schulden in een huishouden is er in 95% van de gevallen vaak ook meer aan de hand. De inflatie zal de druk op de financiën van inwoners verhogen en de deurwaarders zullen het drukker gaan krijgen. Mensen gebruiken (steun)geld om het ene gat met het andere gat te vullen maar dat houdt (binnenkort) een keer op.

Hulp- en dienstverleners in Gorinchem zien meerwaarde in de komst van een SUN-noodhulpbureau. Zij zien de armoede en de schuldenproblematiek op dit moment alleen maar stijgen. Geïnterviewden zien mensen tussen wal en schip vallen. Ze horen veel verhalen van mensen die het nu net redden met alle kosten; maar zien ook dat nét die ene extra rekening maakt dat het niet meer past. Een marge van € 100 euro is de grens wat betreft onvoorziene uitgaven en kunnen schipperen met geld, het is een hele kunst om inkomsten en uitgaven in balans te houden. Het opbouwen van financiële kennis en kennis van diensten en ondersteuning is belangrijk voor deze groep. Maar daar staat tegenover dat deze doelgroepen veelal niet beschikken over de netwerken, ook het doevermogen en de daadkracht hebben ze vaak niet meer vanwege de aanhoudende zorgen, stress en geldproblemen.). De energiecrisis, hoge woonlasten en de hoge inflatie laten zien dat de noden van de mensen nijpender worden. Ook het feit dat er vaak geen gebruik wordt gemaakt van regelingen vinden gesprekspartners zorgelijk; er zijn veel inwoners die geld laten liggen terwijl ze het keihard nodig hebben. Ze willen of durven die hulp niet aan te vragen. Op geheel vrijwillige basis iets terug doen na het ontvangen van een gift of lening zou kunnen helpen bij versterken van verbinding tussen inwoners, participatie.

Casus

Een persoon had een leasecontract. Vanwege een achterstand in de administratie en gebrek aan kennis over wat er vervolgens aan financiële constructies en ondersteuning mogelijk is is deze persoon in de schulden terecht gekomen. Had deze persoon bij SUN aan kunnen kloppen en dat het liefst ook tijdig gedaan dan had SUN met een gift of lening schuldenopbouw kunnen voorkomen.

De meeste gesprekspartners geven aan dat een SUN-noodhulpbureau een rol kan spelen door zoveel mogelijk inwoners met urgente noden te ondersteunen en verdere financiële problemen helpen voorkomen vanwege de onafhankelijkheid, de lage drempel en de check of alle voorliggende voorzieningen zijn gebruikt.

De wens om onderling samen te werken is er zeker. Hierbij is meermaals genoemd dat het wenselijk is om duidelijker te maken aan de inwoners van Gorinchem 'bij welke organisatie je voor welk vraagstuk moet zijn'. SUN kan een rol spelen in het verbinden van hulp- en dienstverleners, hen

attenderen op bestaande regelingen en voorzieningen en hen helpen om hun cliënten meer perspectief te bieden.

Gesprekspartners hebben ook aangegeven dat er veel generatiearmoede is in Gorinchem; de vraag is hoe kom je daar uit? Gesprekspartners noemen antwoorden als: door te studeren, bijles te kunnen nemen, extra schoolmaterialen aan te kunnen schaffen. Wanneer die kosten betaald kunnen worden bied je kinderen de kans om een stap hogerop te kunnen komen. Stichting Leergeld kan hier veel in betekenen maar biedt alleen schoolspullen tot een bepaalde leeftijd. Geïnterviewden vinden het juist belangrijk dat er voor de groep kansarmere kinderen en jongvolwassenen boven de 18 geld beschikbaar komt via SUN voor kleine studie uitgaven. Wat voor deze groep minder werkt is dat er bij een aanvraag voor Stichting Leergeld veel administratie komt kijken. De aanvragen bij het Jeugdsportfonds worden positiever omschreven omdat de aanvraagprocedure laagdrempeliger is.

SUN voegt iets toe aan het bestaande ondersteuningsaanbod voor mensen met urgente noden, en is sneller dan andere organisaties. Aanvragen worden professioneel en gedegen gewogen en een SUN vraagt niet veel gegevens.

Een respondent geeft aan dat het goed is om elkaar te kennen en te werken vanuit vertrouwen. Wat betreft de geïnterviewden is een punt van aandacht voor de gemeente het besteden van aandacht aan de nazorg voor mensen die ondersteuning hebben ontvangen. Bijvoorbeeld; in het geval iemand zonder woon- en verblijfplaats een huis krijgt toegewezen en via de gemeente en SUN ook woninginrichting, dan is het noodzakelijk dat daarna nog enige ondersteuning en begeleiding wordt geboden. Slechts een keer in de week contact met de hulpverlening is voor kwetsbare groepen te weinig.

Naast de snelheid is de toegevoegde waarde van SUN dat het noodhulpbureau extra financiën inbrengt om de (nood)pot met geld te vullen, geven gesprekspartners aan. Situaties worden soms veel moeilijker gemaakt dan ze in feite hoeven te zijn; een andere werkwijze maakt veel meer mogelijk, dat kan in de praktijk betekenen dat het ondersteuningsaanbod beter kan worden benut en dat er op meer voorzieningen aanspraak wordt gemaakt. Er zijn soms lange wachttijden of mensen worden van het kastje naar de muur gestuurd. De geïnterviewden geven aan dat dat met de welzijnsorganisatie is wegbezuinigd, het veld mede daardoor versnipperd is geraakt. Er zijn lokaal geen geldpotjes beschikbaar voor de gemeenschap, wel wordt er gebruik gemaakt van een paar landelijke fondsen. Een SUN-noodhulpbureau met eigen lokaal budget is meer dan welkom voor enerzijds het snel kunnen bieden van financiële steun bij urgente noden, en anderzijds voor het voorkomen van armoede en schulden en om de druk op de hulp- en dienstverleningsketen weg te nemen (efficiëntie, hulpverlening in positie brengen).

Geïnterviewden geven aan dat het na 5 jaar decentralisaties nog best wel zoeken is naar wie waar verantwoordelijk voor is. De bijeenkomsten van het Integraal Sociaal Beleid helpen daar zeker bij, met de kanttekening dat er steeds andere wisselende personen aanwezig zijn wat een stevig netwerk opbouwen ook wel weer lastig maakt. Om zaken vervolgens ook eens anders aan te pakken (experimentele ruimte) is back-up en steun van het management van alle organisaties essentieel. Wanneer die ruimte en steun voor creativiteit en experimentele ruimte er niet is of gevoeld wordt durven professionals niet voor de creatieve, andere oplossing te gaan die er wel is. Bij moeilijke casuïstiek wordt er dan al snel naar elkaar gewezen. Medewerkers en organisaties gaan in de reflex van verantwoordelijkheden afschermen en de eigen organisatie beschermen. Het lef om risico te nemen stopt hiermee.

Meerwaarde SUN-noodhulpbureau

Verschillende mensen en organisaties in Gorinchem hebben aangegeven actief te willen meewerken aan of participeren in een toekomstig SUN-noodhulpbureau. Het concept van SUN Gorinchem met één bureaucoördinator en de snelheid waarmee een gift kan worden geregeld (als het urgent is binnen 24 uur) is voor veel gesprekspartners een pluspunt, zeker wanneer deze coördinator goed zijn of haar rol pakt en voor vele een verbindende stabiele factor kan zijn. Verder is men positief over dat een lokaal SUN-noodhulpbureau actief intervenieert en dat deze een paraat netwerk heeft, dat aansluit bij de bestaande organisaties en structuren. Een SUN past goed bij de wens tot integraal samenwerken in Gorinchem.

Als gevraagd wordt naar de wenselijkheid van een SUN-noodhulpbureau in de gemeente Gorinchem worden door verschillende partijen de volgende voordelen genoemd:

- Een SUN-noodhulpbureau is vrij toegankelijk voor iedereen, er is geen uitzondering en uitsluiting
- Snelheid van handelen en als het moet binnen 24 uur
- Zelfstandig en onafhankelijk, SUN is van de lokale gemeenschap (en dus niet van de gemeente, een partij of "het systeem");
- SUN kan als verbinder fungeren bij het versterken van de integrale samenwerking tussen hulp- en dienstverleners;
- Vergroten van bereik van de voorzieningen. SUN levert een positieve bijdrage aan het vergroten van gebruik van reguliere voorzieningen door goede voorlichting aan hulp- en dienstverleners en adviezen bij de ingediende aanvragen;
- Laagdrempelig; de stap naar de gemeente of een officiële instelling is voor sommigen te groot. Een SUN-noodhulpbureau kan deze drempel helpen verlagen;
- Door kennis van fondsen en het hebben van een netwerk kan de professional snel bij het goede financiële potje; bij voorkeur lokaal, maar als het nodig is ook landelijk;
- Transparantie. SUN heeft heldere geüniformeerde processen en een duidelijke werkwijze;
- Waarborgen van anonimiteit; niet iedereen wil/durft in de eigen (geloofs-)gemeenschap hulp te vragen;
- SUN kan de leefwereld en beleidswereld bij elkaar brengen. Verschillende regelingen kennen een andere inkomensgrens. Vaak vallen mensen hier net buiten, bij SUN maakt dat niet uit;
- Vereenvoudiging van de bureaucratie. SUN kan snel inspelen op de urgente nood en de gift later terugvragen aan instanties die vanwege hun aard juridisch moeten toetsen en een beschikking moeten afgeven, waardoor zij niet zo snel kunnen handelen. Maar ook, SUN ontlast organisaties bij (individuele) fondsenwerving, scheelt administratieve lasten en tijd van hulp- en dienstverleners;
- Een stap (bijdrage) in het proces van de groei uit armoede kan het geven van prikkels in verandering van gedrag en het aanleren van vaardigheden zijn, een gift van SUN kan door een hulp- of dienstverlener worden ingezet om dit gedrag te stimuleren;
- SUN is een betrouwbare partij en manier om zeker te weten dat geld voor mensen met urgente noden goed terecht komt;
- SUN kan kennis delen over (groepen) mensen die net buiten de boot vallen of tussen wal en schip raken, zodat de procedures beter op elkaar kunnen aansluiten.

Randvoorwaarden

De volgende randvoorwaarden voor een SUN-noodhulpbureau zijn meegegeven door gesprekspartners. Een SUN Gorinchem is wat hen betreft:

- Beschikbaar en bereikbaar
- Laagdrempelig
- Snel, een reddingsboei
- Een organisatie die anonimiteit, privacy en discretie garandeert
- Een aanvulling op dat wat er is
- Een organisatie met korte lijnen
- Voor iedereen
- Zonder poespas: simpele vragen en simpele oplossingen, complexe vragen en complexe oplossingen
- Laagdrempelig
- Onafhankelijk
- Efficiënt
- In staat te verbinden, werkt samen vanuit vertrouwen
- Gericht op actie; niet teveel te lang praten, maar doen
- Een organisatie die handelt naar de mens, de situatie

Kritische kanttekeningen bij een SUN-noodhulpbureau Gorinchem

Er zijn ook kritische kanttekeningen door de gesprekspartners geplaatst bij de komst van een SUN-noodhulpbureau. Om het te laten slagen vinden zij het belangrijk dat:

- SUN waar mogelijk bijdraagt aan het oplossen van het (financiële) basisprobleem;
- Er heldere kaders zijn wat er wel en niet onder de gift of Sociaal Leenfonds valt en dat dit gecommuniceerd wordt. Hiermee kan teleurstelling worden voorkomen.
- Trainingen aangeboden worden aan inwoners over budgetteren en verstandig omgaan met geld naast de steun van het noodhulpbureau, en er daarbij ook aandacht is voor gedragsverandering (coaching).
- Er moet perspectief en concrete administratieve ondersteuning geboden worden aan mensen in kwetsbare financiële situaties, in samenwerking met alle maatschappelijke partners ook met SUN. De uitstroom naar een woning is bijvoorbeeld een ingewikkeld proces voor mensen in dergelijke situaties;
- Bekendheid, toegankelijkheid en benaderbaarheid van het SUN-noodhulpbureau is belangrijk;
- De SUN-coördinator goed is aangehaakt op het netwerk van hulp- en dienstverleners en het veld beschikt over een helder overzicht, stroomschema over het SUN aanbod (infographic) en wie wanneer te bellen in geval van urgente (financiële) nood (sociale kaart voor professionals);
- De dialoog over geldzaken en -problemen gevoerd wordt met de inwoners, doelgroep (voorbij de schaamte, taboe);
- SUN zich daarnaast proactief kenbaar maakt bij de groep die niet aanklopt bij loketten om (financiële) hulp;
- De bereikbaarheid de hele week gegarandeerd is als sleutel tot succes; er is een mailadres en telefoonnummer, SUN werkt met piketdiensten.

Casus

Een stel, beide zzp'er, moest hun onderneming na 2,5 jaar opheffen vanwege te weinig inkomsten in de coronatijd. Er zijn grote schulden ontstaan omdat het opheffen administratief niet op orde kwam. De Kamer van Koophandel uitschrijving was al te complex, de administratieve kennis ontbrak wat te doen. Investeren in

Een SUN-noodhulpbureau mag verder wat de gesprekspartners betreft geen bestaand aanbod verdringen of lopende (financiële) structuren belemmeren. Een goede integratie in de huidige lokale infrastructuur is essentieel. Een SUN-noodhulpbureau is van toegevoegde waarde mits er goed wordt samengewerkt.

Een SUN-noodhulpbureau heeft geen fysiek kantoor nodig, toch zijn er al partijen die gezegd hebben dat de coördinator als het nodig mocht zijn gebruik kan maken van een ruimte bij hun organisatie. Fysieke aanwezigheid in de wijken, zichtbaarheid van de coördinator bij de verschillende organisaties, loketten kan helpen om korte lijntjes te waarborgen.

Conclusie wenselijkheid komst SUN-noodhulpbureau

Een SUN-noodhulpbureau wordt door de gesprekspartners als een welkome aanvulling gezien op het bestaande aanbod in Gorinchem. De toegevoegde waarde zit in het kunnen voorzien in geld en goederen voor mensen met urgente noden vanuit een onafhankelijke, coördinerende en verbindende functie. Daarnaast wordt ook de snelheid waarin gehandeld kan worden als pluspunt gezien door partijen. Het vergroten van het bereik onder alle inwoners en de laagdrempeligheid en ook het kunnen verbinden van al het aanbod binnen de gemeente zien de gesprekspartners als belangrijk pluspunt. Daarnaast spreekt het partijen aan dat een SUN-noodhulpbureau er is voor alle lagen van de samenleving en niemand uitsluit, mede omdat SUN uitgaat van het besteedbaar inkomen. De komst van een SUN-noodhulpbureau wordt ook als nuttig gezien door de positieve bijdrage, het perspectief dat een gift of lening levert aan de situatie van de inwoner met urgente nood en de preventieve werking ervan.

5. Haalbaarheid

Naast het achterhalen van antwoorden op de vragen over nut, noodzaak en wenselijkheid van de komst van een SUN-noodhulpbureau naar de gemeente, kijkt SUN Nederland ook naar de haalbaarheid ervan. Is er voldoende zicht op funding? Is er voldoende commitment van lokale organisaties en de gemeente om deel te nemen aan dit publiek-private format?

Urgente noden: prognose SUN-noodhulpbureau Gorinchem

Uit eigen praktijkervaring weet SUN Nederland dat voor de coronaperiode gemiddeld per jaar 2% van het aantal huishoudens in een gemeente met urgente noden te maken krijgt. Ongeveer 1% van deze huishoudens lost deze financiële problemen zelf op door het vinden van werk, door gebruik te maken van (gemeentelijke) voorzieningen, een lening bij de bank of een gift van familie, enz. De resterende 1% doet via hulp- en dienstverleners een beroep op een SUN-noodhulpbureau.

Wanneer we deze ervaringskennis toepassen op Gorinchem ontstaat het volgende beeld:

Gemeente	Aantal inwoners	Aantal huishoudens	Aantal aanvragen voor noodhulp per jaar
Gorinchem	38.461	19.231	192

Een gemiddelde gift van SUN bedraagt € 500. Deze inschatting betekent dat SUN Gorinchem op termijn (3-5 jaar) op jaarbasis naar verwachting minimaal met een giftenbudget van ca. € 96.000 (192 x € 500) zou moeten gaan werken. Dit bedrag is echter niet direct nodig: een SUN-noodhulpbureau moet groeien. Zowel in naamsbekendheid, manier van werken en giftenbudget.

We schatten op basis van de ervaringen in dat een giftenbudget van 20% van het totaal, d.w.z. ongeveer **€ 19.200** een mooie start zou zijn (uitgaande van ongeveer 38 aanvragen in het eerste jaar). De verwachting is uitgesproken door geïnterviewden dat er veel aanvragen komen. Dit zou betekenen dat het budget bij de start mogelijk wat hoger zou moeten zijn.

Giftenbudget

SUN Nederland kan aan het toekomstige SUN Gorinchem een toezegging doen voor het giftenbudget bij de eventuele oprichting van een SUN Gorinchem:

- minimaal **€30.000** vanuit landelijke fondsen ten behoeve van het giftenbudget
- optioneel aanvullend **€30.000**, aan te vragen bij een aantal landelijke fondsen die positief staan tegenover een aanvraag van het SUN-bestuur als deze is opgericht.

Dit budget zal aangevuld worden met donaties van lokale donateurs. In de praktijk zien wij dat lokale weldoeners, fondsen, geloofsgemeenschappen, bedrijven en ook particulieren graag willen bijdragen aan het giftenbudget van een SUN-noodhulpbureau. Temeer omdat de gemeente de bureaunkosten voor haar rekening neemt en zij weten dat hun gift voor de volle 100% naar de begunstigten gaat.

Sociaal Leenfonds

Daarnaast is er de mogelijkheid om naast het giftenbudget te werken met een revolverend Sociaal Leenfonds (SLF), waaruit inwoners zonder problematische schulden een renteloze lening kunnen krijgen om daarmee urgente betalingsverplichtingen na te komen c.q. kleine schulden ineens af te lossen. SUN Nederland vindt het raadzaam om een SLF te starten met tenminste €30.000; dit bedrag wordt gedurende de projectperiode tot begin 2025 beschikbaar gesteld.

Geïnterviewde gesprekspartners hebben aangegeven dat een dergelijke sociale lening een goede optie is als de spelregels voldoende duidelijk zijn bij hulp- en dienstverleners die vervolgens hun cliënten erover kunnen voorlichten. Hulp- en dienstverleners willen ook actief ondersteuning bieden bij het terugbetalen van de renteloze lening. De groep jongeren is vaak genoemd; zij moeten (beter leren) zich aan de afspraken te houden.

Alhoewel een SUN-noodhulpbureau altijd giften doet 'a fonds perdu' (om niet, zonder het vooruitzicht de gift terug te krijgen) geven sommige geïnterviewden aan dat zij het mooi zouden vinden wanneer

begunstigden gevraagd wordt iets terug te doen voor de samenleving. Niet als dwingende verplichting, maar als suggestie. Een soort "pay it forward gedachte". Dat kan bijvoorbeeld vorm krijgen door bij een stichting te helpen met allerlei voorkomende klusjes, werkzaamheden; de ervaring leert dat het leuk is en er spontane goed lopende (vrijwilligers)netwerken ontstaan.

Landelijke bijdrage startkapitaal

Zoals eerder genoemd, heeft SUN Nederland een rijke voorgeschiedenis en stamt de stichting met haar rechtsvoorgangers uit 1914. Omdat SUN Nederland vanuit de sector filantropie actief is, resulteert de stichting onder de brancheorganisatie FIN: Fondsen in Nederland (vereniging van vermogensfondsen en corporate foundations). Binnen het FIN is een aantal vermogensfondsen lid dat het werk van SUN Nederland actief steunt: hetzij door een bijdrage aan de landelijke kosten van het werk dat SUN Nederland doet, hetzij doordat zij hebben aangegeven dat zij elke keer dat SUN Nederland een nieuw SUN-noodhulpbureau opricht actief willen bijdragen aan het lokale giftenbudget of de Sociale Leenfondsen. Sommige willen dat structureel doen, andere willen dat in de startfase voor een periode van circa 3 jaar doen. Een lokaal SUN-noodhulpbureau is goed in het makelen en schakelen van geld en goederen. SUN Nederland wordt met grote regelmaat benaderd door donateurs die vanuit hun maatschappelijke betrokkenheid graag via de lokale SUN-noodhulpbureaus een bijdrage willen doen voor mensen met urgente noden. Soms is deze financiering 'geormerkt', bijvoorbeeld als extra budget voor vluchtelingen of jongvolwassenen. Andere keren zijn de bedragen vrij besteedbaar. Soms zijn het ook goederen die SUN Nederland ontvangt, zoals telefoons of laptops.

Aanvulling met lokale donateurs

Wanneer zich nu een noodhulpvraag aandient wordt deze vaak intern opgelost met een tijdelijk noodfonds. De gemeente heeft een zogenaamde 'calamiteiten-pot'. Deze is bedoeld voor mensen die overall tussendoor vallen en een eenmalige bijdrage/betaling kunnen gebruiken. Echter, dit is geen structureel geld. Het noodfonds kan worden ingezet bij een casus maar dan moet deze wel bij de gemeente in beeld zijn.

Er is veel geefbereidheid in Gorinchem van particulieren, bedrijven, stichtingen, fondsen geven de gesprekpartners aan. Er is voldoende aan middelen beschikbaar in Gorinchem voor een SUN-noodhulpbureau. De onderlinge samenwerking is goed en er zijn voldoende donatiegelden beschikbaar. Wanneer er iets nodig is dan geven de mensen geld; kinderen, jongeren is een doelgroep waar mensen makkelijk(er) geld voor geven.

Het is een taak van het lokale bestuur en de coördinator om de mogelijkheden verder uit te diepen en te verkennen. Bij andere noodhulpbureaus in het land zijn de gemeenten zelf overigens vaak ook donateur van het lokale giftenbudget, bijvoorbeeld vanuit bestaande armoedegelden of landelijke impulsen vanuit de overheid (zoals Noodfonds energie, kinderarmoede, Hersteloperatie gemeenten).

Conclusie haalbaarheid komt SUN-noodhulpbureau

Wat betreft de haalbaarheid is er voldoende bereidheid in Gorinchem om te doneren aan een SUN-noodhulpbureau bij particulieren, bedrijven, stichtingen, fondsen, maatschappelijke organisaties en de gemeente. SUN Nederland kan vanwege partnerschap met een aantal landelijke donateurs voldoende startkapitaal voor het giftenbudget en Sociaal Leenfonds garanderen. Het basisbudget dat meekomt met de oprichting van SUN Gorinchem biedt voldoende middelen en zekerheid om een start mogelijk te maken.

6. Conclusie en aanbeveling

De vragen die centraal stonden tijdens de gesprekken of men actief wil participeren aan een SUN Gorinchem, men bereid is aanvragen te doen en of er geefbereidheid is zijn alle positief beantwoord door de gesprekspartners. De gesproken partijen staan (zeer) positief tegenover de komst van een noodhulpbureau, dat naadloos aansluit op de sociale en maatschappelijke hulp- en dienstverleningsinfrastructuur.

- *Is er bereidheid om actief te participeren aan SUN Gorinchem?*

Een SUN Gorinchem kan een rol vervullen in de verbindende functie geven gesprekspartners aan. Dit houdt in: samenwerken met en netwerken creëren of versterken tussen alle partners die een rol (willen) hebben bij het ondersteunen van mensen met urgente noden. Er is op dit moment een proces van elkaar kennen, samenwerking aan de gang tussen de verschillende partijen die zich inzetten voor overlappende doelen rond armoede. Het SUN-noodhulpbureau als laagdrempelig, transparant, professioneel en onafhankelijk loket voor alle noodhulpvragen van inwoners sluit naadloos aan op al het aanwezige aanbod binnen de gemeente.

- *Is men bereid aanvragen te doen bij SUN Gorinchem?*

Maatschappelijke organisaties zien een SUN-noodhulpbureau als een welkome, belangrijke toevoeging op het bestaande voorzieningenaanbod binnen de gemeente en de gemeenschap. De toegevoegde waarde zit in het meteen kunnen handelen, snel kunnen voorzien van geld en goederen voor mensen met urgente noden en de laagdrempelige, coördinerende functie. Daar waar voorliggende voorzieningen niet meer voor handen zijn, kan er voor hun doelgroep toch perspectief geboden worden in de vorm van een gift of renteloze lening.

- *Is men bereid geld te doneren aan SUN Gorinchem?*

In Gorinchem is veel geefbereidheid en middelen aanwezig bij particulieren, organisaties voor maatschappelijke doelen. De ervaring in het land leert dat wanneer een SUN-noodhulpbureau er is het voldoende middelen genereert. Een SUN-noodhulpbureau kan starten met voldoende landelijke middelen voor zowel het giftenbudget als Sociaal Leenfonds.

De centrale vraag of de komst van een SUN-noodhulpbureau haalbaar en van toegevoegde waarde is en of Gorinchem op voldoende draagvlak binnen de gemeenschap kan rekenen kan dan ook positief beantwoord worden. Er kan in Gorinchem veel persoonlijk leed en verdere escalatie van armoede, schuldenopbouw voorkomen worden voor de mensen die nu buiten de boot vallen met de komst van een SUN-noodhulpbureau geven de gesprekspartners aan. Een SUN-noodhulpbureau is van maatschappelijk belang voor Gorinchem omdat het bijdraagt aan verbinding en kostenverlichting.

Aanbeveling

De aanbeveling is om met een combinatie van partijen, personen uit de hoek van donateurs, maatschappelijke organisaties en de gemeente een werkgroep te vormen om de oprichting van SUN Gorinchem voor te bereiden.

Vervolg

Om deze volgende stap te kunnen zetten is een formeel besluit nodig van het college van de gemeente Gorinchem. Als het college de aanbeveling overneemt dan wordt door de werkgroep, onder leiding van SUN Nederland, concreet invulling gegeven aan de oprichting van SUN Gorinchem. Na oprichting van SUN Gorinchem zal de rol van SUN Nederland naar de achtergrond verdwijnen en staat er een lokale ANBI-stichting met een eigen lokaal bestuur en een coördinator die volop in contact zal staan met de hulp- en dienstverleners, gemeente en donateurs die betrokken zijn bij SUN Gorinchem.

Disclaimer

Deze eindrapportage is tot stand gekomen op basis van live interviews met sleutelfiguren uit de lokale gemeenschap. Allen zijn actief binnen het sociaal domein en/of op het gebied van armoede, schulden of urgente noden in Gorinchem. Een deel van de gesprekspartners is door de gemeente aangereikt. Deze namenlijst is aangevuld met organisaties en personen die gedurende het onderzoek als suggestie werden doorgegeven. Er zijn wellicht meer organisaties actief op het gebied van urgente noden in uw gemeente dan die we hebben kunnen spreken binnen het kader van dit onderzoek. De inhoud van dit eindrapport kan daarom niet opgevat en gelezen worden als een uitputtende inventarisatie.

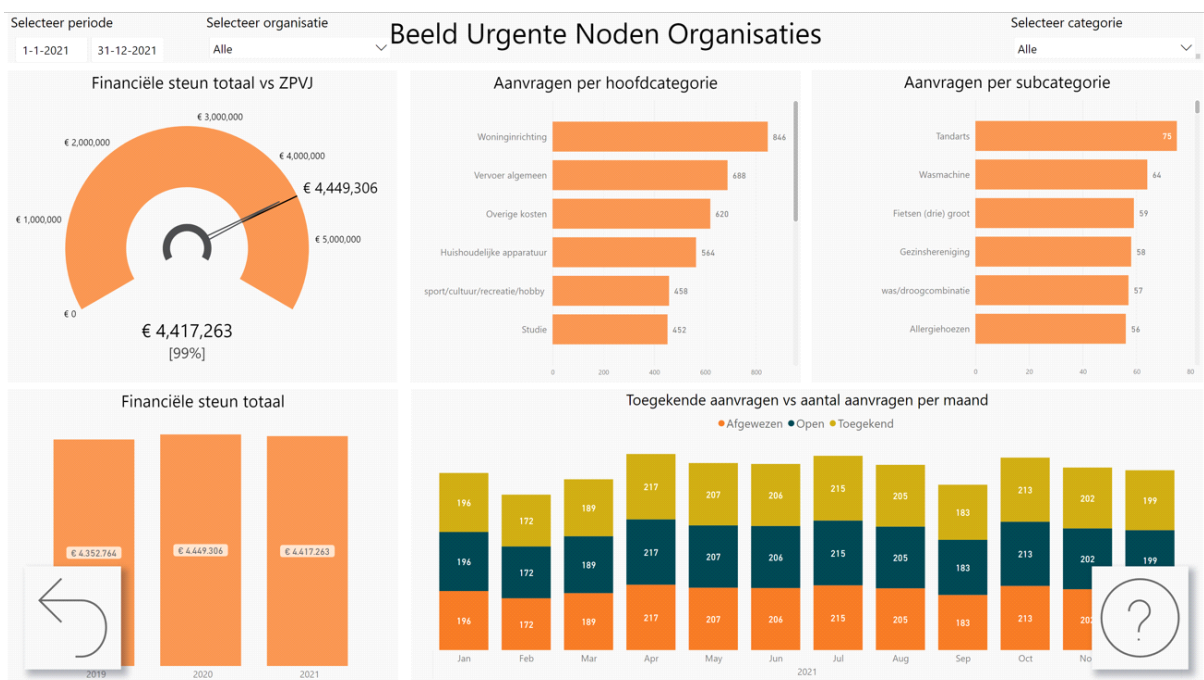
BIJLAGE 1. Toelichting op het Datadashboard Urgente Noden (DUN)

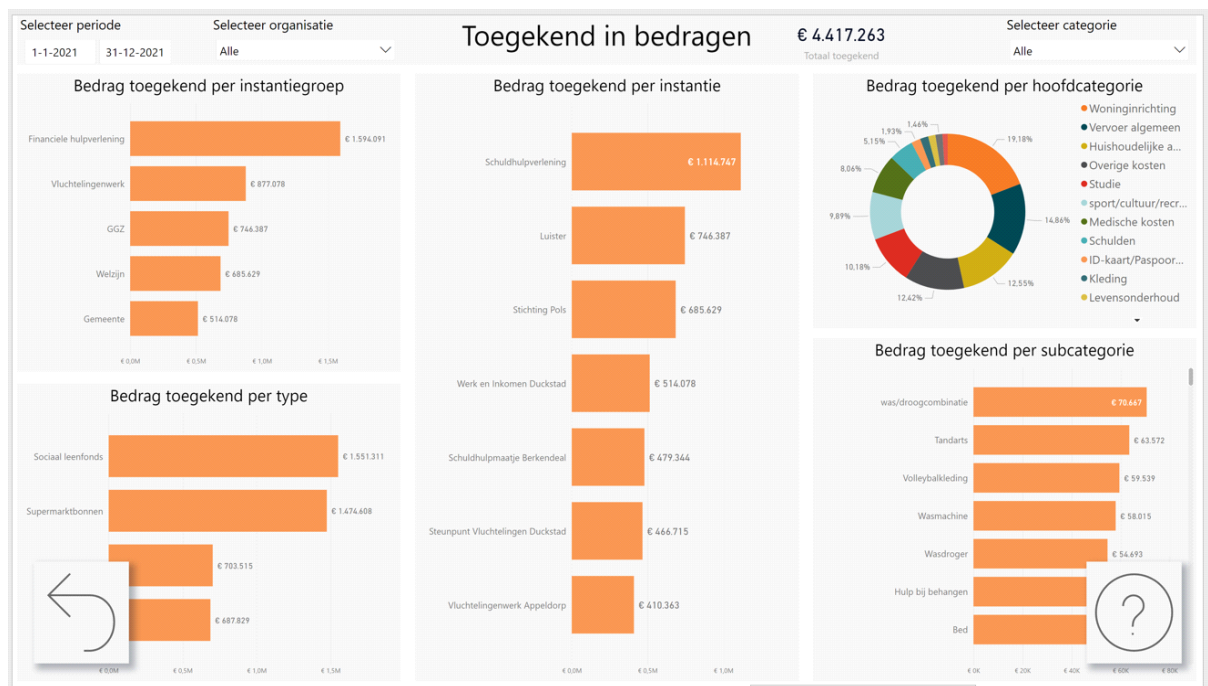
Managementinformatie via het Datadashboard Urgente Noden

Een SUN-noodhulpbureau is goed in het makelen en schakelen van geld en goederen.

Sinds 2022 beschikken SUN Nederland en de noodhulpbureaus over het Datadashboard Urgente Noden, dat mede tot stand kwam door financiering vanuit het Ministerie SZW. In dit Dashboard kan ieder noodhulpbureau met één druk op de knop de digitale (aanvraag)gegevens uploaden naar een landelijke Cloudomgeving. Hierdoor ontstaat er niet alleen per noodhulpbureau een overzichtelijk en transparant beeld, maar kunnen ook landelijke tendensen worden waargenomen. Zichtbaar wordt welke doelgroepen tussen wal en schip zouden zijn gevallen als SUN niet had kunnen inspringen, welke organisaties aanvragen doen en voor welk type huishoudens dat is, om welke bedragen dat gaat en aan welke zaken dit wordt besteed. Kortom: veel managementinformatie waar de gemeente en ook andere partijen hun voordeel mee kunnen doen bij (subsidie)regelingen en beleidsvorming en -evaluatie.

Ter illustratie voor wat betreft de weergave van gegevens, onderstaand twee willekeurig gekozen screenshots van DUN:

BIJLAGE 2. Toelichting Giftenbudget en Sociaal Leenfonds

Een SUN-noodhulpbureau verstrekt giften en desgewenst ook renteloze leningen via een resolverend Sociaal Leenfonds.

Giftenbudget

Een gift kan fungeren als vangnet of springplank. Bij hoge urgentie kan een gift binnen 24 uur worden gedaan. SUN hanteert geen definitie voor de doelbesteding van een gift, de aanvraag kan voor uiteenlopende zaken zijn; woninginrichting, eerste maand huur en borg, studie, medische kosten, een voedselbon, een treinkaartje, vertaalkosten, etc. Het gemiddelde bedrag van een gift van een SUN-noodhulpbureau is € 500,-.

De gift wordt altijd aangevraagd door een hulp- en dienstverlener namens de cliënt met urgente noden. Zo weet het noodhulpbureau dat de gift altijd wordt gedaan in een breder kader vanuit de ondersteuning door een hulpverlener.

Voorbeelden

Afbetaling huur en zorgkosten

Vader en dochter zijn door omstandigheden in een situatie terechtgekomen dat zij samen verder moeten zonder partner/moeder. Beiden verliezen grip op de financiële situatie, waardoor uiteindelijk een huisuitzetting plaatsvindt. Er wordt begeleiding ingezet en er wordt een regeling getroffen voor afkoop van de schulden. Mede door de bijdrage van het SUN-noodhulpbureau voor de inschrijfkosten en de eerste maand huur, kunnen vader en dochter zich opnieuw inschrijven voor een andere woning en een nieuwe start maken.

Aanschaf koelkast en accu-onderhoud elektrische fiets

De moeder van een gezin heeft een ingrijpende medische ingreep ondergaan waarvoor zij medicijnen in de koelkast moet bewaren. Beweging heeft een gunstig effect op haar herstel. Zij wil weer gaan fietsen op haar elektrische fiets, maar de accu is aan vervanging toe. Tegelijkertijd gaat de koelkast met vriezer kapot. Doordat het gezin moet rondkomen van een bijstandsuitkering, is er geen geld voor zowel een nieuwe fietsaccu als een koelkast, terwijl deze beiden noodzakelijk zijn in het huishouden. De aanvraag voor bijzondere bijstand voor een nieuwe koelkast wordt afgewezen, waardoor de druk op het gezin toeneemt. Het wijkteam vraagt bij het SUN-noodhulpbureau een nieuwe koelkast met vriezer aan, deze wordt door SUN toegekend. Daardoor mevrouw van het overige geld zelf een fietsaccu aanschaffen. De negatieve spiraal is hierdoor doorbroken.

Drie maanden leefgeld

Anja heeft vijf kinderen, is slachtoffer van huiselijk geweld en ligt in een scheiding. Alle bankrekeningen staan nog op naam van haar man en hij ontvangt de toeslagen, maar houdt het geld zelf en betaalt nergens aan mee. Om de toeslagen op haar eigen naam te kunnen zetten is naar hem een adresonderzoek ingesteld. Dit onderzoek duurt (nog) drie maanden. Om te voorkomen dat Anja op straat komt te staan en de kracht verliest om voor haar kinderen te zorgen doet de hulpverlener een aanvraag voor haar. Het SUN-noodhulpbureau schenkt een overbrugging van drie maanden leefgeld zodat continuïteit voor het gezin gegarandeerd is.

Sociaal Leenfonds

Naast het verstrekken van giften kent een SUN-noodhulpbureau ook de mogelijkheid van een revolverend Sociaal Leenfonds. Hier kunnen hulp- en dienstverleners een aanvraag voor een lening tegen 0% rente doen voor hun cliënt. Met deze lening kan de begunstigde in één keer kleine uitstaande schulden aflossen en/of een urgente aanschaf doen. Een Sociaal Leenfonds biedt hiermee schuldenrust en/of betalingsruimte. Voorwaarde is dat er afloscapaciteit is en de lening afbetaald kan worden binnen 3 jaar. De hulp- of dienstverlener stelt de afloscapaciteit vast, een kleine

toelatingscommissie bepaalt of het verstandig is dat de lening wordt verstrekt. De ervaring van SUN-noodhulpbureaus is dat de terugbetaalbereidheid van leners groot is: in 95% van de gevallen wordt de lening afgelost, in voorkomende gevallen zelfs eerder dan de afgesproken termijn. Mocht een lener in omstandigheden terecht komen waardoor aflossen echt geen mogelijkheid meer is, dan kan SUN de lening eventueel omzetten in een gift.

In veel gevallen lost SUN namens de leners hun kleine uitstaande schulden in één keer af, zodat deze schulden komen te vervallen en er schuldenrust ontstaat (geen boete op boete meer, geen incassokosten, geen deurwaarders). SUN is de enige schuldeiser die de lener 3 jaar de tijd geeft om tegen 0% rente af te lossen. Mocht de afbetaling onverhoopt stagneren, dan wordt de hulp- of dienstverlener die aanvankelijk de aanvraag van de betreffende lening deed gevraagd om de betalingen samen met zijn cliënt weer op gang te brengen.

In gemeenten waar een Gemeentelijke Kredietbank actief is worden vaak separate afspraken gemaakt: SUN voorziet dan alleen huishoudens zonder problematische schulden van een sociale lening met een maximumbedrag van €3.000 voor huishoudens van meerdere personen.

SUN-noodhulpbureaus die werken met een Sociaal Leenfonds leren van elkaar in een intervisiegroep, en dragen bij aan landelijke vernieuwing van financiële producten.

Voorbeelden

Betalen van een voorschot

Een jonge alleenstaande vrouw met een verstandelijke beperking is net wees geworden en staat daarom op een wachtlijst voor beschermd wonen. Het duurt twee maanden voor er een plek vrijkomt. Zij heeft het koophuis van haar ouders geërfd, waar zij nu nog in woont. Het huis is verkocht, heeft € 22.000,- overwaarde en wordt binnen drie weken opgeleverd, waarna zij eruit moet. Ze heeft met haar woonbegeleider een huurhuisje op een vakantiepark gevonden ter overbrugging van de wachttijd naar het beschermd wonen. Hier moet zij binnen twee dagen één maand huur en twee maanden borg (t.w.v. € 2.250,-) vooruitbetalen. Voor dit bedrag wordt een renteloze lening uit het Sociaal Leenfonds aangevraagd door haar woonbegeleider, omdat zij dit bedrag niet heeft. De notaris geeft een officiële verklaring af dat hij bij overdracht van de woning vanuit de overwaarde de lening kan aflossen. SUN leent het gevraagde bedrag renteloos aan haar, zodat de voorschotten kunnen worden betaald. Na de verkoop van het ouderlijk huis heeft de notaris het volledige bedrag direct weer teruggestort.

Aflossen van schulden

Een werkende, alleenstaande vrouw van 28 jaar met twee kinderen ontvangt een aanvullende uitkering en staat onder budgetbeheer. Zij heeft schulden en er wordt aan een schuldenregeling gewerkt. De schuldhulpverlening doet een aanvraag bij SUN voor haar situatie: een renteloze lening om de schuld aan de Belastingdienst af te lossen. Recent heeft namelijk een herberekening plaatsgevonden van de kinderopvangtoeslag. Hieruit bleek dat er teveel aan haar was uitbetaald door de Belastingdienst. Er ontstaat daarmee een nieuwe schuld die niet meegenomen kan worden in de schuldenregeling (zo zijn de regels). Ze heeft al wel wat terugbetaald, maar er blijft nog € 900,- over. Het is van groot belang om dit bedrag te betalen, want zij is van de kinderopvang afhankelijk om te kunnen werken. Als er een schuld uitstaat mag zij er niet meer terecht met de kinderen. De renteloze lening wordt door SUN verstrekt uit het Sociaal Leenfonds. De geleende € 900,- wordt aan SUN terugbetaald in 36 termijnen van € 25,-. Budgetbeheer ziet erop toe dat dit het geval is.

*"Als andere loketten gesloten blijven,
ondersteunt een SUN-noodhulpbureau
met een gift of renteloze lening.
Bij hoge urgentie zelfs binnen 24 uur."*

*"Een SUN-noodhulpbureau kan
lokaal, regionaal of provinciaal georganiseerd zijn,
maar is altijd een samenwerking tussen gemeente(n),
donateurs en hulp-/dienstverleners."*